

Gustav Vigeland og Aasta Hansteen

av Erik Nilsen

Gustav Vigeland fikk en stor beundrer i Aasta Hansteen allerede under debututstilling i 1894. Hun oppdaget en ung kunstner med et stort talent, men etter hvert som de lærte hverandre å kjenne, fikk hun også sansen for personen Vigeland. Selv var Hansteen en pioner i den forstand at hun var den første kvinnen i Norge som utdannet seg til kunstner og som i tillegg var stand til å leve av det. Etter hvert tok imidlertid skriving stadig mer plass på bekostning av maleriet, og i ettertiden er hun best kjent som skribent og kvinnesakskvinne.

Hansteen stod for en rekke uredde innlegg i kvinnesaksdebatten både gjennom tekster og foredrag, men ble bare i liten grad forstått av mannssamfunnet. Hun ble snarere en skyteskive og latterliggjort som en eksentrisk og halvskrullede kvinnesakskvinne det var liten grunn til å ta alvorlig. Dette er nok en viktig årsak til at hun valgte å reise til USA i 1880. Hun ble boende der i hele ni år og deltok aktivt i den amerikanske kvinnebevegelsen både gjennom foredrag og artikkelsskriving.

Aasta Hansteens beundring for Vigeland kom særlig til uttrykk i et hyldningsdikt publisert i kvinnesaksbladet *Nylænde* 1895. Med store ord beskriver hun ham som et kunstnergeni med nærmest guddommelige evner. Hun beholder denne entusiasmen også etter at Vigeland for alvor hadde etablert et navn som kunstner og oppdragene strømmet inn. I et brev fra 1907, da blant annet det kjente Abel-monumentet var i ferd med å støpes, hyller hun i hans fremgang og ønsker ham lykke til med fremtidige prosjekter.

I hvilken grad Vigeland lot seg påvike av Hansteen radikale synspunkter, er usikkert. Han viste imidlertid stor interesse og sympati for hennes spesielle personlighet og livshistorie. Til tross for at hun med årene fikk mer respekt i offentligheten og på mange måter ble tatt inn i varmen, førte hennes kontroversielle meninger, konfronterende væremåte og til tider manglende selvkritikk fremdeles til hån og latterliggjøring. Det kan virke som dette er sider ved hennes person som vekket Vigelands nysgjerrighet og som han utforsker i portrettene av henne.

Den eldste bysten fra 1901 ble påbegynt på Vigelands eget initiativ og bærer preg av å være uferdig. Hun beskrives med hodet bøyd bakover, lukkede øyne og hun utstråler en stille ro. I 1903 lager han neste byste, denne gangen med Hansteen som levende modell. I dette portrettet har hun et mindre innadvendt uttrykk. Her er det gamle og slitte ansiktet beskrevet med en mer fremoverrettet positur og et direkte blick som vitner om viljestyrke. Ansiktet er gjengitt med grundig detaljrealisme der motgang og levd liv har satt tydelige spor. Skulpturen ble støpt i bronse og reist på Hansteens grav på Vår Frelsers gravlund i 1910.

Statuetten han lagde to år senere viser en side av Aasta Hansteen som går mer i retning av den agiterende kvinnesakskvinnen som utkjemper sine kamper på flere fronter, fektende med en paraply i den ene hånden, den andre hånden hevet og med et ansikt som nærmest freser mot oss. Her ser vi en kvinne som både er på offensiven og i forsvarsposisjon og som det ikke er vanskelig å forestille seg kunne bli lett bytte for karikering og latter.